

TEAM VIER

Markt- en Opinieonderzoek.
Zeker Meten.

WAKKER DIER

BIOLOGISCH BOERENGELUK

Project I1420

Rapportagedatum	: 8 februari 2011
Opdrachtgever	: Wakker Dier
Contactpersonen bij opdrachtgever	: Roos Rutjes
Contactpersonen bij Team Vier	: Remco Frerichs
Methode van onderzoek	: Internetonderzoek (WAPI)
Steekproef	: n= 173
Veldwerkperiode	: 19 januari 2011 t/m 7 februari 2011

INHOUDSOPGAVE

H1 Inleiding	4
H2 Resultaten	6
H3 Steekproefkenmerken	24

Hoofdstuk 1

INLEIDING

1. INLEIDING

1.1 Opdracht

Wakker Dier heeft Team Vier de opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren onder biologische boeren.

1.2 Achtergronden

Wakker Dier heeft enkele keren van boerinnen vernomen dat hun mannen gelukkiger zijn sinds ze zijn omgeschakeld naar een biologisch bedrijf. Wakker Dier vindt dit een mediageniek gegeven dat positief kan werken voor biologische boeren. Hieruit ontstond het idee om een enquête te houden om niet alleen dit feit bevestigd te zien, maar ook om andere onderzoeksresultaten te verkrijgen over de biologische sector. En om boeren aan het woord te laten over de vee-industrie.

1.3 Opzet & methodiek

Het onderzoek onder biologische boeren heeft online plaatsgevonden. Wakker Dier heeft ruim 800 biologische boeren een brief gestuurd en hen gevraagd om mee te werken aan het onderzoek. Wakker Dier heeft Team Vier een bestand aangeleverd met NAW-gegevens van biologische boeren, aangevuld met hun SKAL-nummer. Team Vier heeft deze gegevens verrijkt met een wachtwoord. Met het SKAL-nummer en het wachtwoord konden de boeren – na het intypen van het webadres – de enquête invullen.

1.3.1 Steekproef

Wakker Dier heeft 816 biologische boeren aangeschreven. Uiteindelijk hebben 173 biologische boeren aan het onderzoek meegewerkt. Dit komt neer op een respons van 21%.

1.3.2 Vragenlijst

De vragenlijst is tot stand gekomen na overleg tussen Wakker Dier en Team Vier.

1.3.3 Veldwerk

Het veldwerk van het onderzoek heeft plaatsgevonden van 19 januari tot en met 7 februari 2011.

1.4 Rapportage

De rapportage van het onderzoek is op **8 februari 2011 opgeleverd**.

1.5 Nota bene

In het onderzoek wordt biologische boeren gevraagd een oordeel te vellen over de gangbare houderij. Team Vier heeft in het begin van het traject aangegeven dat dit niet de meest wenselijke oplossing is om te komen tot een vergelijking. Om dat doel te realiseren zou een aanvullende steekproef van gangbare boeren moeten worden ondervraagd.

Hoofdstuk 2

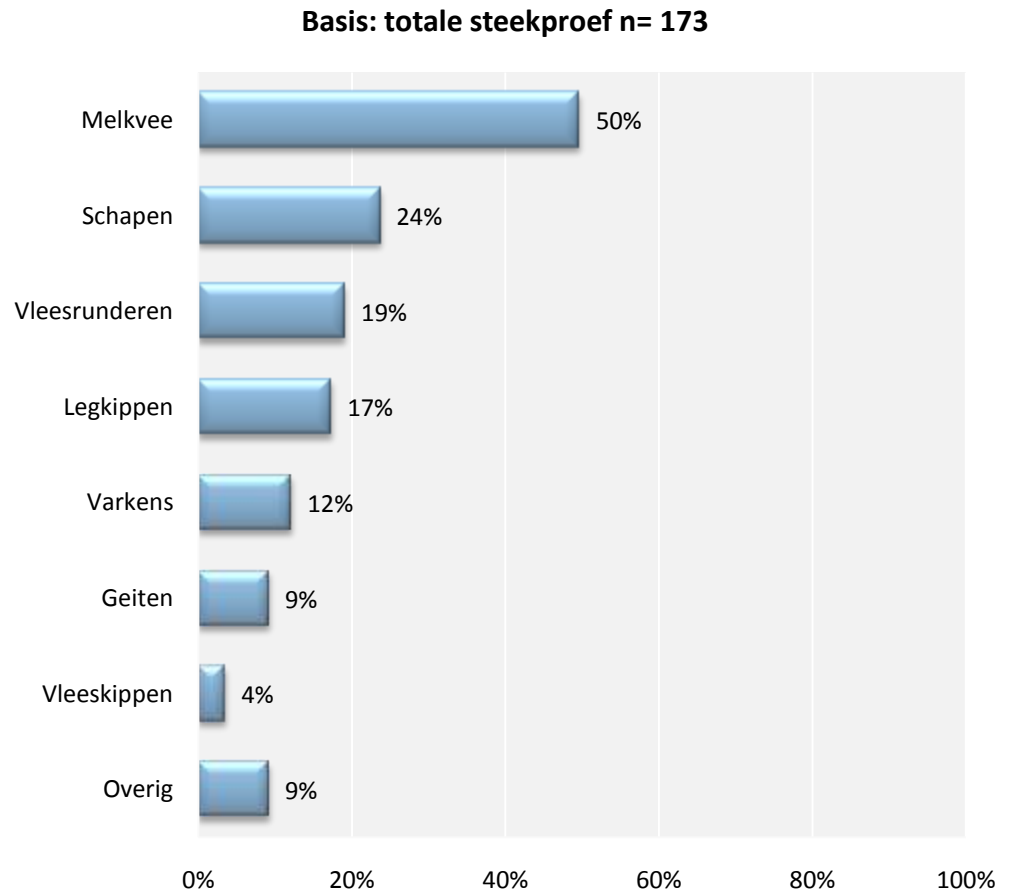
RESULTATEN

2. RESULTATEN

V1. Welke diergroepen houdt u?

Melkvee meest gehouden diergroep

De helft van de biologische boeren houdt melkvee (50%), ongeveer een kwart houdt schapen (24%). Vleesrunderen en kippen worden door respectievelijk 19% en 17% van de boeren gehouden.

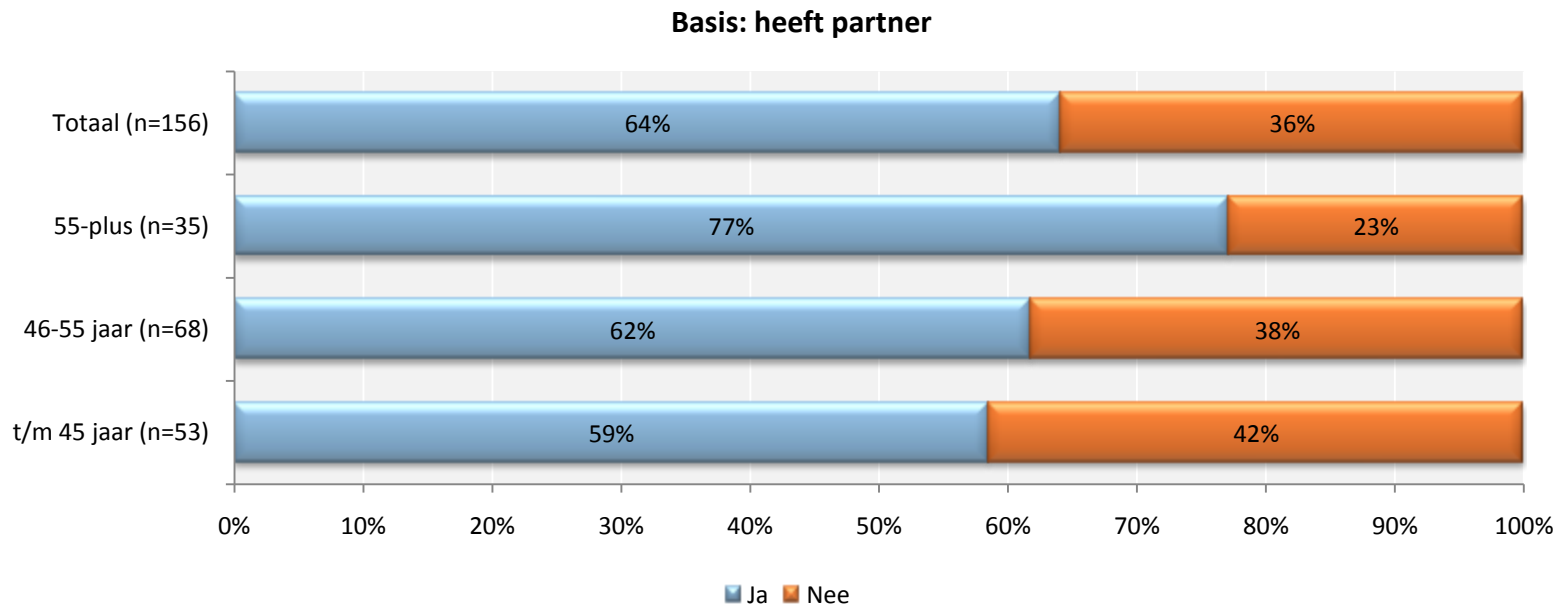

2. RESULTATEN

V3a. Heeft uw partner een rol gespeeld bij de beslissing om te schakelen / te starten als biologische boer?

Partner beslist in tweederde van de gevallen mee

Bij tweederde van de boeren die een partner hebben (n=156) heeft de partner een rol gespeeld bij het omschakelen naar of te starten als biologische boer (64%).

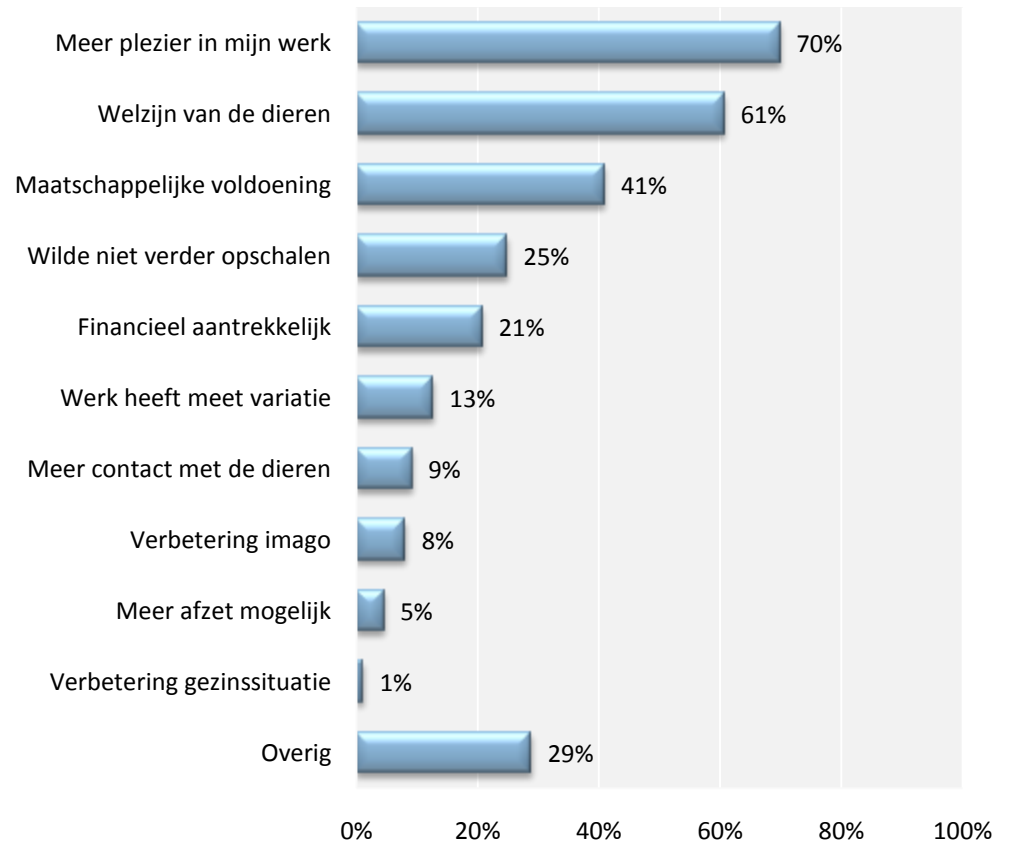
2. RESULTATEN

V4. Wat zijn de drie voornaamste redenen om te kiezen voor biologische houderij in plaats van gangbare houderij?

'Meer plezier in het werk' belangrijkste reden om biologisch te boeren

Voor een ruime meerderheid van de biologische boeren was 'meer plezier in het werk' de belangrijkste reden om te kiezen voor de biologische houderij in plaats van de gangbare houderij. Het 'welzijn van de dieren' is het op één na meest genoemde argument (61%). Voor twee op de vijf speelt 'maatschappelijke voldoening' een belangrijke rol (41%).

Basis: totale steekproef n= 173

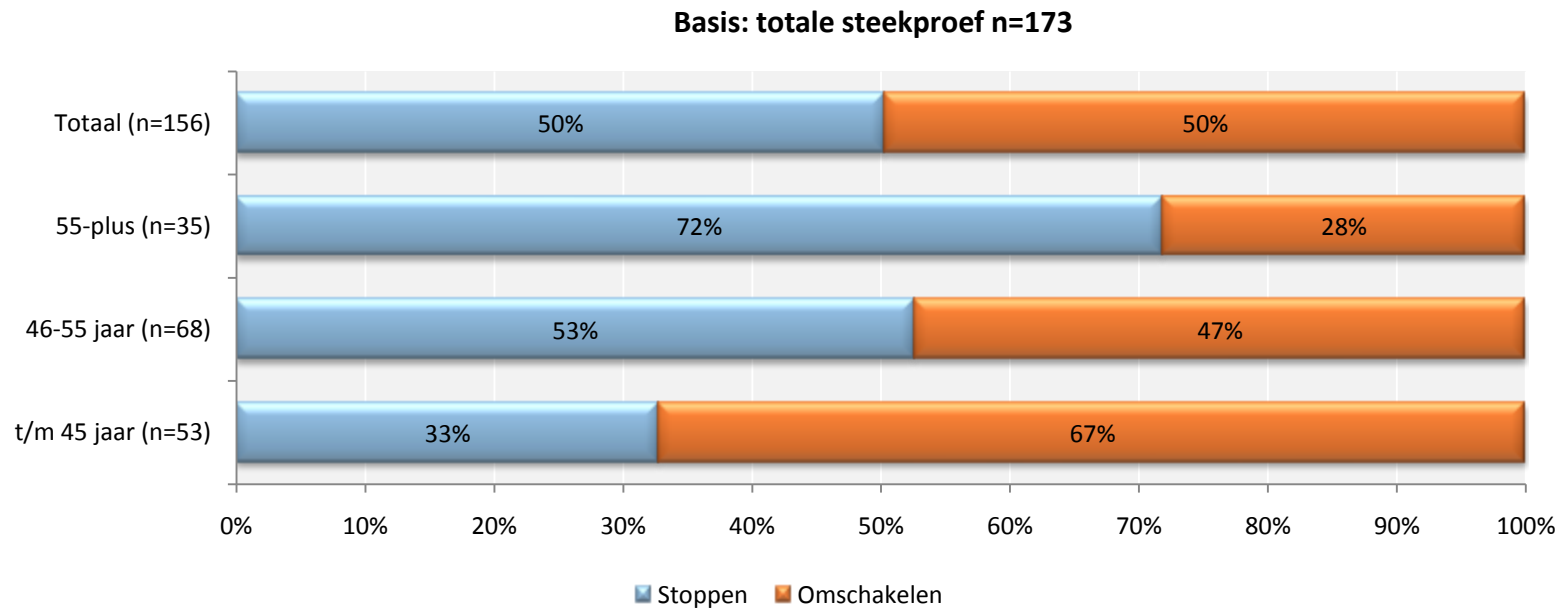

2. RESULTATEN

V5. Als u gedwongen wordt tot omschakelen naar de gangbare houderij, zou u dan stoppen of omschakelen?

Helft zou omschakelen, andere helft zou stoppen

Als de biologische boeren “met het pistool op de borst” gevraagd wordt wat zij zouden doen als ze gedwongen worden tot het omschakelen naar de gangbare houderij, geeft de helft aan om te schakelen. De andere helft zou onmiddellijk stoppen. Naarmate de boer ouder is, zou hij eerder stoppen. Met andere woorden: de leeftijd is hier een belangrijke verklarende variabele. Van de jongste boeren zou 33% stoppen, onder de oudste boeren bedraagt dit aandeel 72%.

2. RESULTATEN

V5a. Wat is de reden hiervan?

Ik zie dan geen reden om boer te blijven.

Ik zal toch mijn eigen manier van verantwoord boeren zoeken, ook binnen de mogelijkheden die een gangbare bedrijfsvoering mij biedt.

Ik zou gewoon blijven werken zoals ik al werk, al of niet met certificaat.

Niemand kan ons dwingen gangbaar te boeren.

Gangbaar hoort niet, zielig voor de dieren.

Omschakelen is niet bespreekbaar.

Een ontzettend stomme vraag.

Ik wil graag boer blijven, heb ook geen opleiding in ander beroep.

Dit is helemaal geen optie. Ik bepaal zelf hoe ik boer, daarvoor heb ik een eigen bedrijf. Het is een rare vraag.

Gezien mijn leeftijd wil ik niet meer iets anders opbouwen en daarbij zou ik niet kunnen werken op de gangbare manier met gebruik antibiotica, bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Dat gaat tegen mijn visie in.

We willen niet zo grootschalig en houden absoluut vast aan onze principes en vooral ons boeren verstand zoals onze vaders, moeders, opa's en oma's ons geleerd hebben. We vinden vooral dat er in de gangbare houderij heel veel mis is en op heel grote schaal. Maar daar kunnen die boeren ook niks aan doen en zitten vast aan de banken en de supermarkten door wie ze uitgeknepen en doodgedrukt worden.

Biologische landbouw past helemaal bij mij; ik houd van en geloof in het werken met de natuur en niet van tegen de natuur in.

Ik ben boer geworden omdat daar mijn hart ligt, eko geeft me meer voldoening. Ik laat me trouwens niet zo makkelijk dwingen.

We willen graag blijven boeren. Onze principes zouden we niet over boord gooien, alleen zullen we niet meer de eerlijke extra prijs ontvangen.

Het eerste wat in mijn gedachte opkomt is stoppen. Ik heb heel sterk het gevoel dat er geen weg terug is. Gelukkig sta ik niet voor die keus.

De gangbare werkwijze put minerale, water, bodem, gewas, dier en mens uit en is geen reële werkwijze voor een duurzame toekomst.

Ik wil niet in die "molen" van maximaliseren terecht komen, die ten koste gaat van grond, natuur, dieren, kortom onze hele leefomgeving. Dat kan ik mijn kleinkinderen niet uitleggen.

2. RESULTATEN

V6. Wat zou u het meeste missen als u omschakelt naar 'gangbaar'?

Het zou betekenen dat er weer kunstmest en bestrijdingsmiddelen gebruikt zouden gaan worden en dat zou een gemis aan uitdaging zijn de gewassen op een natuurlijke manier tel laten groeien.

Het inkomen en waardering van de buitenwacht. De werkwijze en behandeling van de dieren zal niet veranderen.

In het voorjaar/zomer alle broedende weidevogels en het vee mooi buiten zien lopen.

Niks, want dan zouden we verkassen naar het buitenland waar we nog wel gewoon (biologisch) kunnen boeren. We schakelen NOOIT meer over.

Dat je je niet meer onderscheid van anderen en dat je weer mee doet met het uitbuiten van de aarde en alles wat erop leeft en dat zou me tegen gaan staan.

Dat de dieren op het erf scharrelen. Het feit dat ik mijn dieren kan verzorgen. Dat ik nu naar mijn dieren kijk en denk 'ze hebben het goed'.

Niet veel, want ik ga ondanks dat ik gedwongen moet omschakelen naar gangbaar verder volgens de biologische richtlijnen. Dat deden we ook toen we nog gangbaar waren.

Het "laten zijn" van natuur (waaronder bodem en koe).

Het dicht bij de natuur staan.

Het gevoel dat de dieren het goed hebben en dat je verantwoord vlees verkoopt.

De meerkosten die ik dan maak zouden niet meer vergoed worden.

We schakelen niet terug. Ik zou me dood schamen om weer zo te moeten werken.

Eerlijkheid ten opzichte van de dieren.

Produceren voor een dankbare markt.

De positieve reactie van de burgers.

Plezier in het werk.

Dat ik trots kan zijn op wat ik doe elke dag.

Maatschappelijk draagvlak, het "geaccepteerd worden" door de maatschappij..

Slechte vraag; gangbaar boeit niet meer!

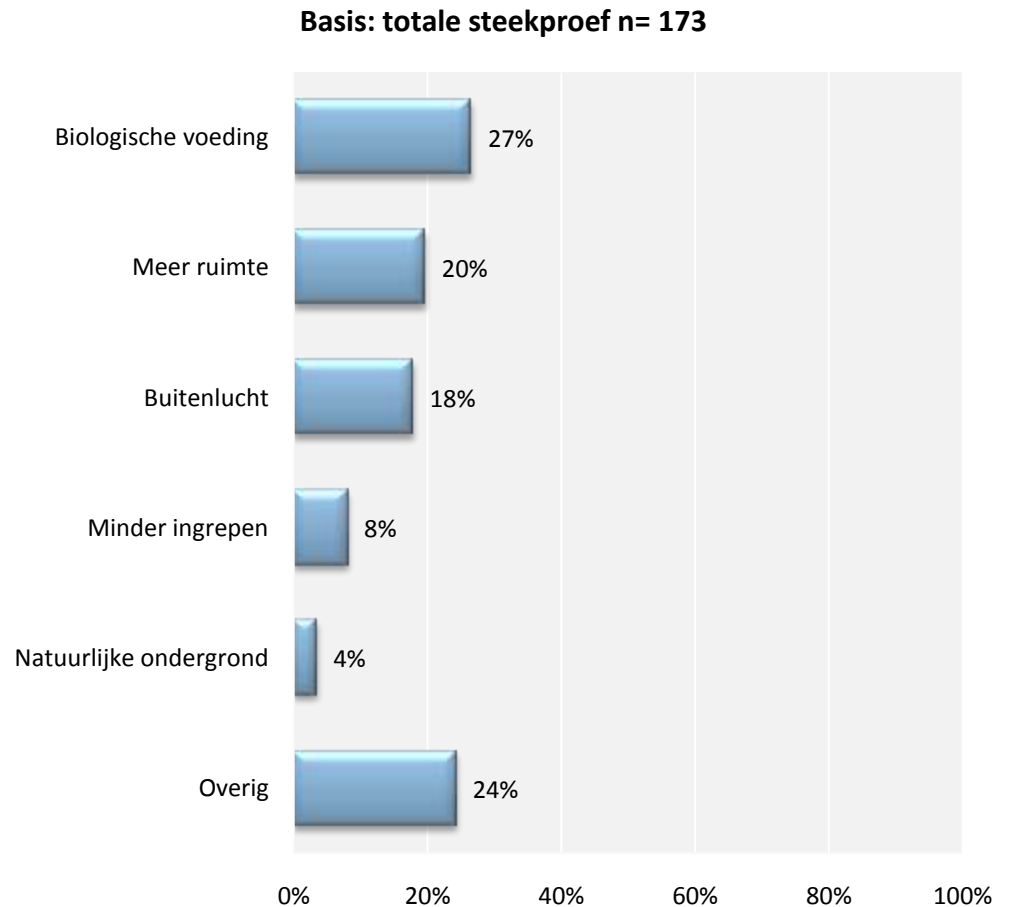
Niks, want ik zou pertinent niet omschakelen.

2. RESULTATEN

V7. Wat maakt volgens u het grootste verschil voor de dieren in de biologische sector t.o.v. de gangbare sector?

Biologische voeding maakt belangrijkste verschil

Een kwart van de biologische boeren (27%) geeft aan dat de biologische voeding het grootste verschil bepaalt voor de dieren in de biologische sector ten opzichte van de gangbare sector. Een op de vijf boeren geeft aan dat de ruimte bepalend is voor het verschil (20%) en bijna een op de vijf noemt de buitenlucht (18%).

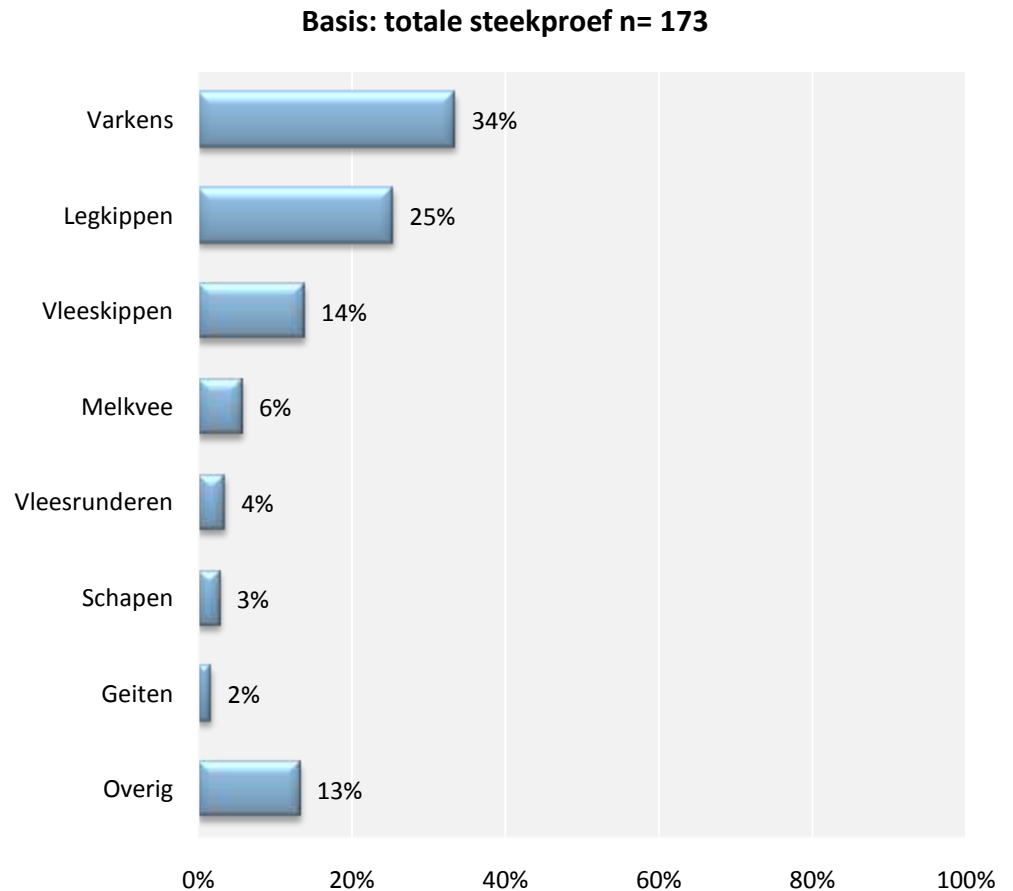

2. RESULTATEN

V8. Welke dieren in de biologische houderij, i.v.m. soorten in gangbare sector, ervaren volgens u het meeste geluk?

Varkens ervaren meeste geluk

Varkens zijn volgens de biologische boeren de dieren die in de biologische sector het meeste geluk ervaren ten opzichte van de gangbare sector. De varkens worden door 34% genoemd. De legkippen worden door een kwart genoemd (25%), de vleeskippen door 14%.

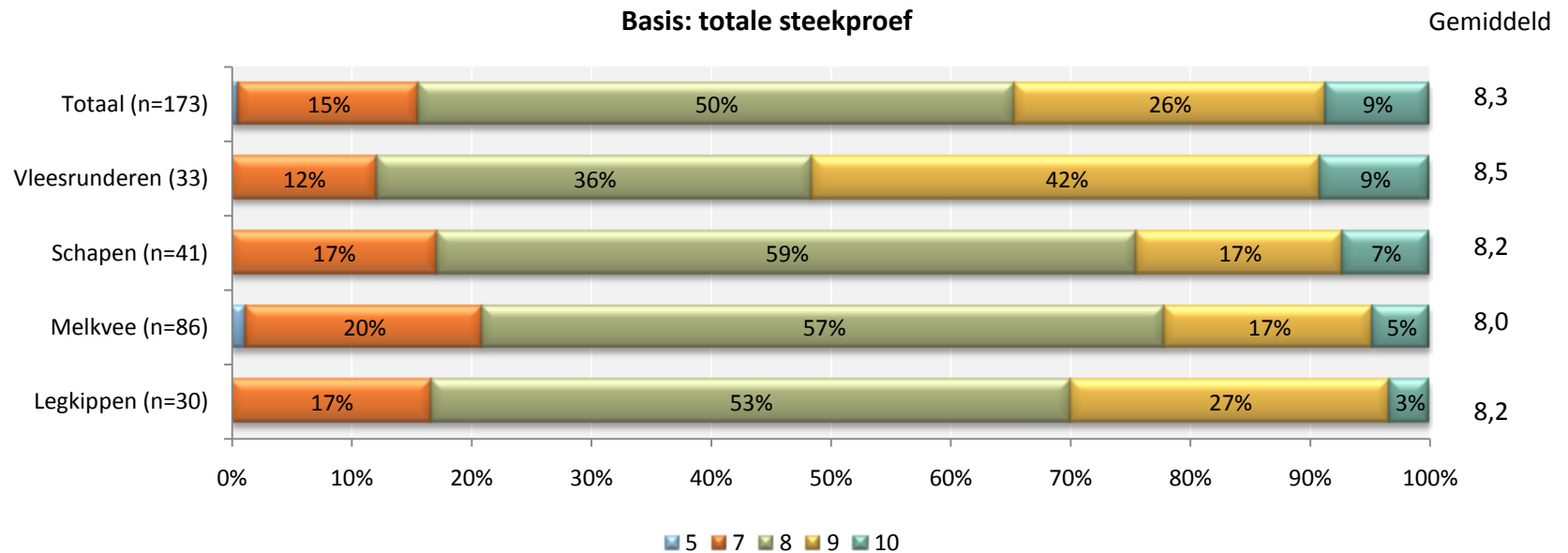

2. RESULTATEN

V9. Zou u uw biologische dieren een cijfer willen geven op gebied van welzijn op een schaal van 1 t/m 10?

Dieren in biologische sector krijgen 8,3...

De biologische boeren geven hun dieren op het gebied van welzijn gemiddeld het schoolcijfer 8,3. De vleesrunderen scoren met een 8,5 het hoogste cijfer. De schapen en legkippen krijgen een score van 8,2. De score van het melkvee blijft met een 8,0 iets achter bij het gemiddelde.

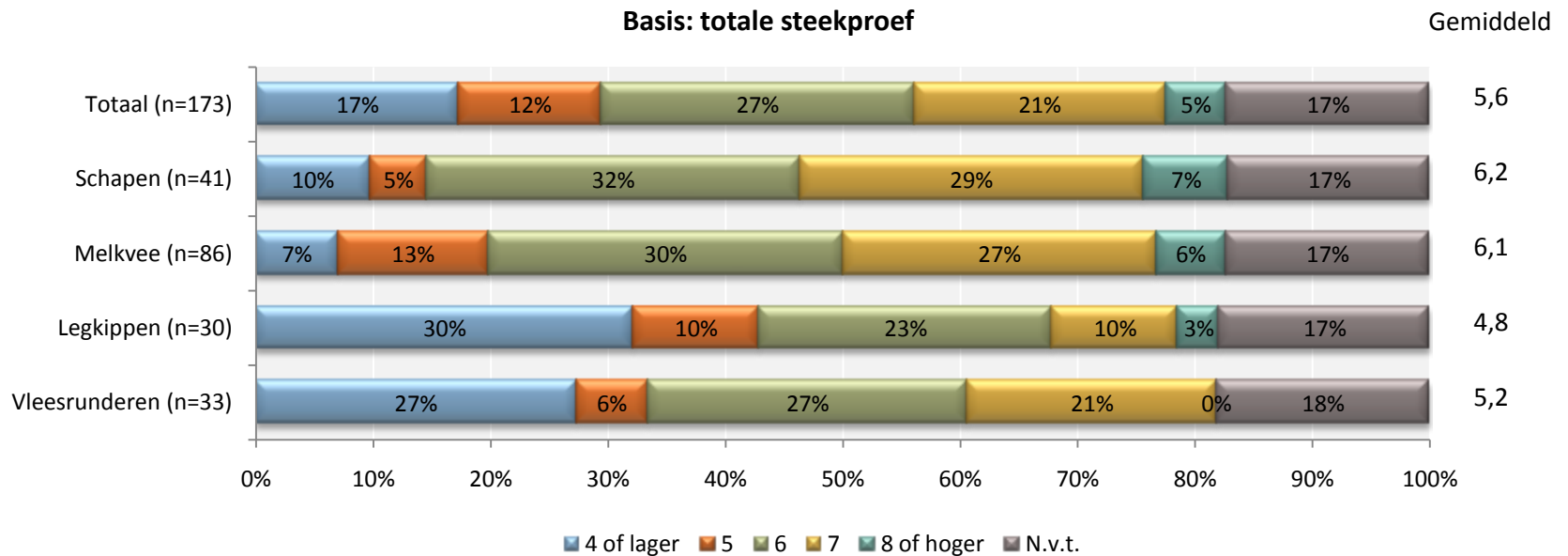

2. RESULTATEN

V10. Zou u uw diersoort in de gangbare houderij een cijfer willen geven op gebied van welzijn op een schaal van 1 t/m 10?

... En in de gangbare houderij een 5,6

Waar de biologische dieren gemiddeld een 8,3 scoren, is de score voor het welzijn van de dieren in de gangbare houderij gemiddeld een 5,6. De schapen en het melkvee krijgen beide een voldoende (6,2 en 6,1). De vleesrunderen in de gangbare sector krijgen van de biologische boeren een 5,2. De legkippen komen er met een 4,8 het slechtst vanaf.

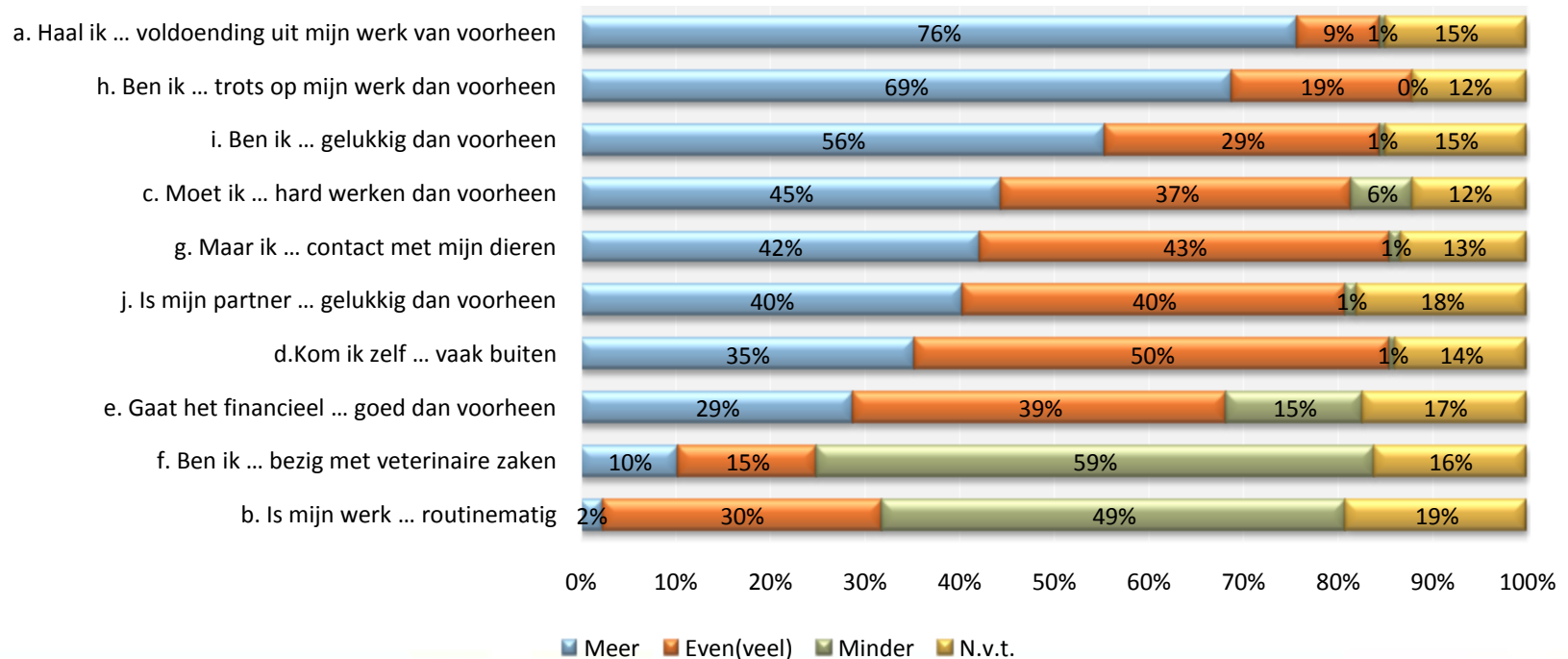
2. RESULTATEN

V11. Kunt u op de volgende punten uw ervaring aangeven? Nu ik een biologische boer ben, t.o.v. gangbare boer ...

Biologische boer haalt meer voldoening uit het werk, is trotser en gelukkiger

Driekwart van de biologische boeren haalt meer voldoening uit het werk dan toen zij boer waren in de gangbare houderij. Bovendien is men trotser en gelukkiger dan voorheen. De biologische boeren zijn minder bezig met veterinaire zaken en wordt het werk als minder routinematig ervaren.

Basis: totale steekproef n=173

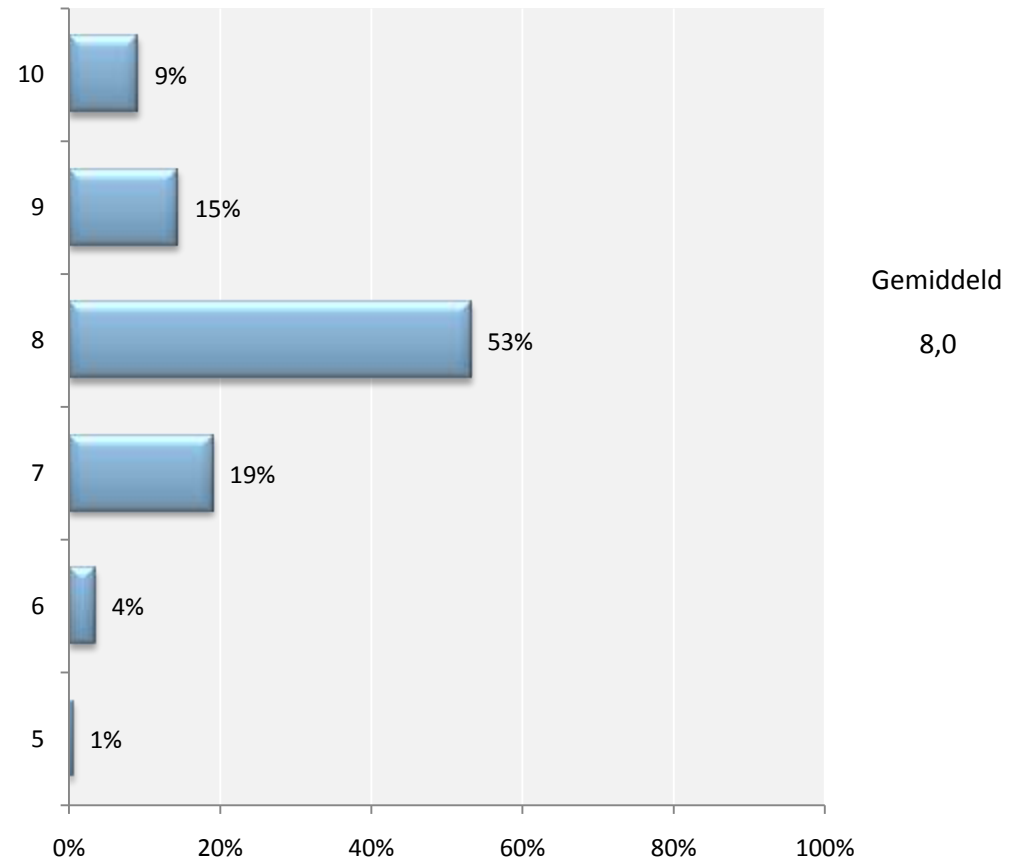
2. RESULTATEN

V12. Kunt u uw eigen geluk, als biologische boer, in een cijfer weergeven van 1 t/m 10?

Boer geeft eigen geluk een 8,0

Het welzijn van de dieren in de biologische sector krijgt – zoals we gezien hebben – van de boeren een gemiddeld schoolcijfer 8,3. Het eigen geluk waarden de boeren met het rapportcijfer 8,0.

Basis: totale steekproef n=173

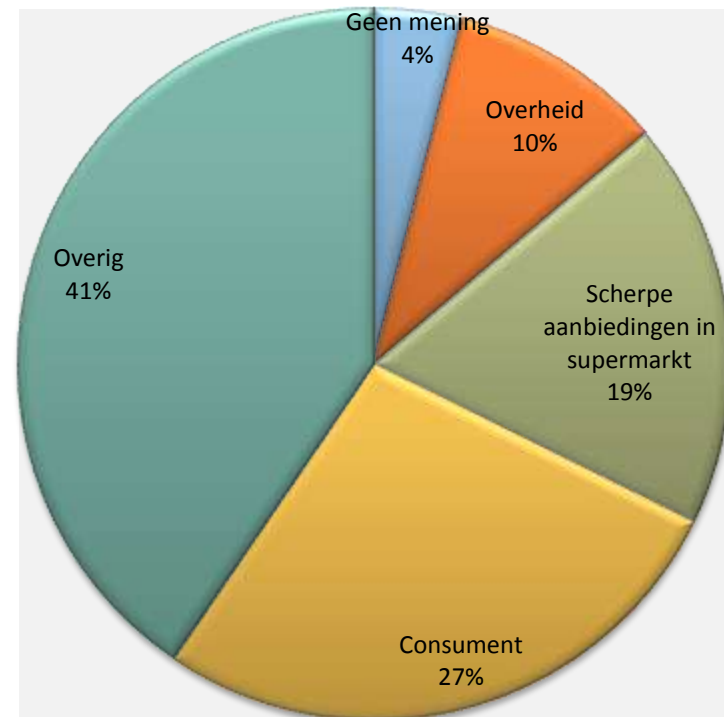
2. RESULTATEN

V13. *Wie of wat staat de biologische sector het meest in de weg?*

Consument staat sector meest in de weg

Meer dan een kwart van de ondervraagde biologische boeren geeft aan dat de consumenten de biologische sector het meest in de weg staan (27%). Een op de vijf geeft aan dat de biologische sector het meest in de weg wordt gestaan door de scherpe aanbiedingen in de supermarkt (19%). Een op de tien wijst de beschuldigende vinger richting de overheid (10%).

Basis: totale steekproef n=173

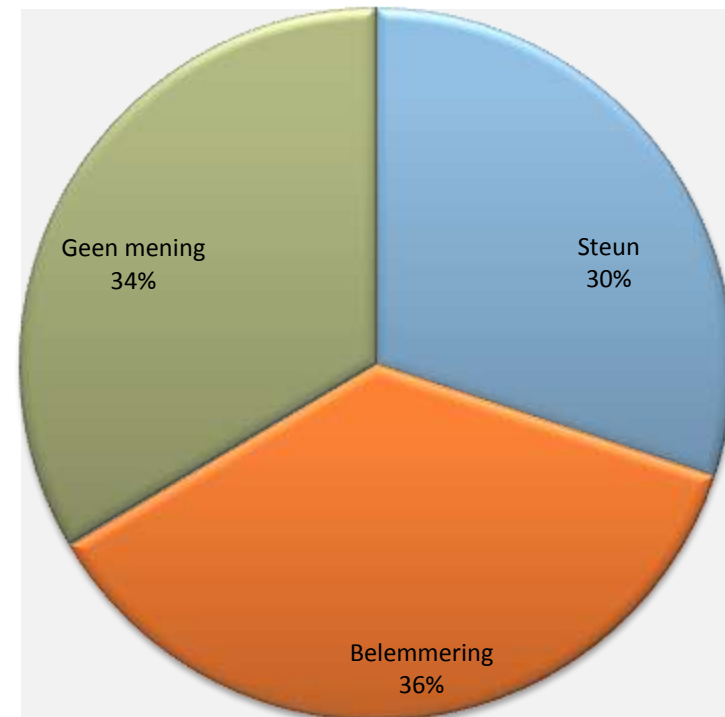
2. RESULTATEN

V14. Ziet u de overheid als steun of belemmering van de biologische landbouw?

Mening over overheid als steun of als belemmering redelijk in evenwicht

Een op de tien biologische boeren (10%) noemt de overheid het grootste obstakel voor de biologische sector (zie voorgaande sheet). Gevraagd of men de overheid als belemmering of als steun voor de biologische landbouw ziet, blijven de stemmen redelijk in evenwicht. Drie op de tien boeren zien in de overheid een steun voor de sector, 36% ziet de overheid vooral als belemmering. Dat de vraag niet gemakkelijk te beantwoorden is, blijkt uit het feit dat 34% van de ondervraagden hierover geen mening heeft.

Basis: totale steekproef n=173

2. RESULTATEN

V16. Wat zou u willen meegeven aan de gangbare boer?

Als je biologisch boer krijgt lekkerder producten, de melk smaakt beter, het vlees is veel fijner als iedereen overstapt leeft de mens ook gezonder

denk wat minder aan geld en meer aan plezier in je werk. Sommigen kunnen van 60 zeugen leven en anderen denken er 600 of meer te moeten hebben. Op een of andere manier hebben gangbare boeren het altijd over geld, dat is hun voornaamste drijfveer. Bio boeren zijn vaak veelzijdiger en meer geïnteresseerd in zaken buiten de landbouw. Lezen, kunst, filosofie etc.

Het alsmat denken groter te moeten worden opzij zetten en meer aandacht voor de dieren te blijven houden. De manager moet vertrekken, de Boer moet blijven.....

Leg je oor ter luister bij een biologische boer van jou keuze waar je vertrouwen in hebt en ervaar hoe mooi het vak van de biologische boer is

Valt mij op dat ze steeds meer open staan voor anders denken, dus collega's loop niet als blinde honden achter elkaar aan, wees ondernemer en neem je verantwoordelijkheid naar de wereld

Denk meer aan de toekomst in plaats van winst op korte termijn. Trek je niks aan van adviseurs die proberen jouw bedrijf te innoveren met nieuwere technieken, die zogenaamd duurzaam zijn. Biologisch boeren is een manier om op je eigen erf weer meer baas te worden. Zonder kunstmest, bestrijdingsmiddelen en gentech uitgangsmateriaal heb je met multinationals niks meer te maken.

Wordt wakker (dier).

Het kan anders, kom kijken en ervaar het.

Denk goed door over de gevolgen van je eigen acties.

Volg je hart.

Doe je oog kleppen af en kijk om je heen! die bio boeren doen het zo gek nog niet!.

Werk vanuit je hart en het welzijn van de dieren. Laat je werk je hobby zijn. Vele gangbare bedrijven kunnen en doen dit ook.

Over 50 jaar willen we ook nog van de wereld kunnen genieten

Biologische boeren hebben meer uitdaging en plezier in hun werk, denk er eens over na of ga eens kijken bij een bio collega.

Stop ermee om de aarde te verontreinigen met gif. Probeer je eens wat meer in een dier in te leven.

Houd de koeien buiten

2. RESULTATEN

V17. Wat is het grootste welzijnsprobleem in de gangbare houderij dat Wakker Dier moet aanpakken, volgens u?

Niet naar buiten gaan van dieren couperen varkensstaarten, castreren biggen onthoornen geiten.

In de geitenhouderij: dat de bedrijven niet zo groot worden; momenteel is de norm al 1200 geiten per bedrijf.

De hele grote bedrijven waar geen boer meer aan het bewind zit maar een manager. De dieren worden dan alleen maar als productie-machines gezien. De familiebedrijven moeten jullie steun krijgen , gangbaar of biologisch. En er moeten natuurlijk meer dieren in de polders (buiten) komen.....

De hokproblemen in de intensieve veehouderij. Zo horen we dieren niet te laten leven. Als de mens één uur opgesloten zou worden in de toiletruimte dan zou hij prompt psychische problemen hebben.

Dieren moeten geen top sporters zijn. Geen 29 biggen per zeug, geen 12000 liter per koe, niet in 6 weken op gewicht zijn (kuikens). Bij productie dieren gaat een dier ook nog eens langer mee en dat is ook winst.

De industrialisatie van de landbouw maakt het dier tot een productieapparaat dat steeds meer moet presteren.

Te veel dieren op elkaar en donkere stallen.

De consument, want dat is degene die de keuzes maakt.

Dieren moeten hun eigen gedrag kunnen tonen en de voeding moet vrij zijn van allerlei middelen die er niet in horen.

De factoren die lijden tot antibioticagebruik.

Voor mij is dat de schaalgrootte. bedrijven van 100-200 koeien of meer zijn fabrieken geen boerderijen.

Koeien die niet meer in de wei komen.

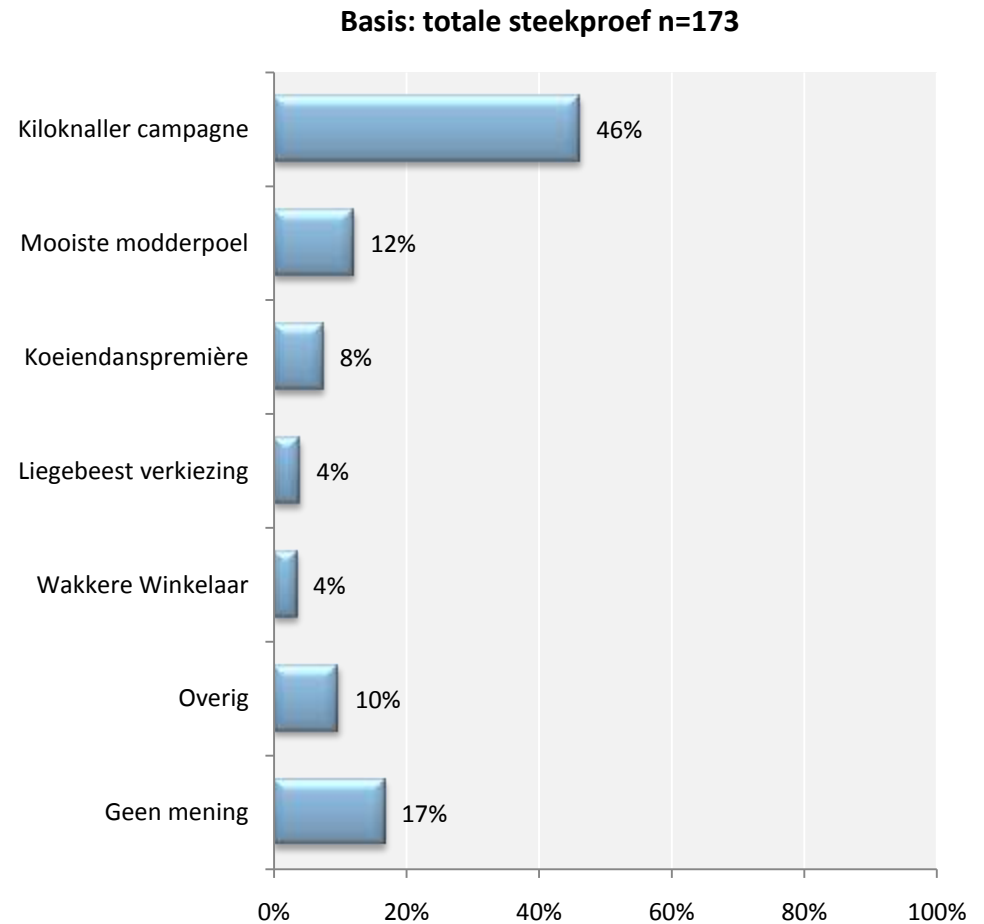
De toestand in de vleesvarkenshouderij. Ondanks soms een ster van de dierenbescherming zitten die dieren nog steeds in verschrikkelijke omstandigheden.

2. RESULTATEN

V18. Wat vond u de beste actie van Wakker Dier?

Kiloknaller met afstand de beste

Bijna de helft van de biologische boeren vindt de 'kiloknaller'-campagne de beste actie van Wakker Dier (46%). Ongeveer een op de acht kiest voor de 'mooiste modderpoel' (12%).

Hoofdstuk 3

STEEKPROEFKENMERKEN

3. STEEKPROEFKENMERKEN

Geslacht	n=173
Man	n= 141
Vrouw	n= 32

Leeftijd	n=173
t/m 45 jaar	n= 58
46-55 jaar	n= 76
55-plus	n= 39

Omgeschakeld/gestart in	n=173
t/m 1995	n= 47
1996 t/m 2000	n= 65
2001 en later	n= 61

TEAM VIER

Veenplaats 19
1182 JW Amstelveen
Tel: 020-645 53 55